

Aineeton elävä kulttuuriperintö

Leena Marsio
Museovirasto

Ira Vihreälehto
Kulttuuriperintökasvatuksen
seura

**elävä
PERINTÖ**
Unescon yleissopimus
aineettoman kulttuuriperinnön
suojelemisesta

Museovirasto

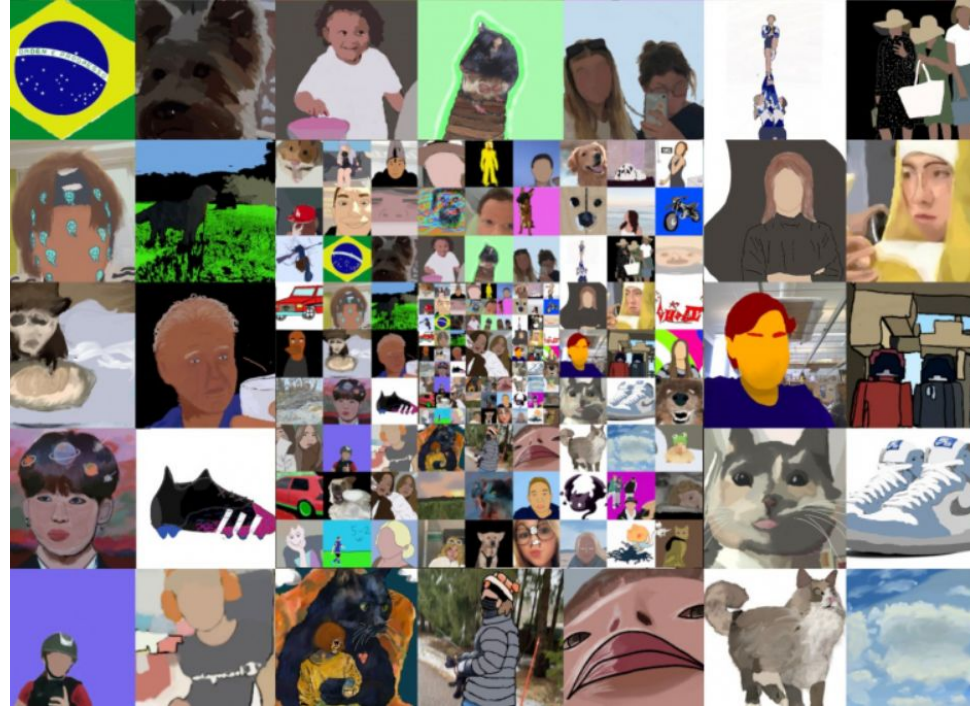
Kulttuuriperintö-
kasvatuksen
seura

Turvallisempi tila

Kaikki eivät koe tasavertaista turvallisuuden tunnetta yhteisönsä sisällä, eivätkä siksi voi tuoda esiin omaa identiteettiään

Turvallisempi tila ei julista, että kaikki ovat varmasti turvassa, vaan tarkoitus on aktiivisesti luoda kaikille **vahvempaa turvallisuuden kokemusta.**

Mitkä ovat minun sokeita pisteitäni?

Mikä on sinulle tärkeää kulttuuriperintöä?

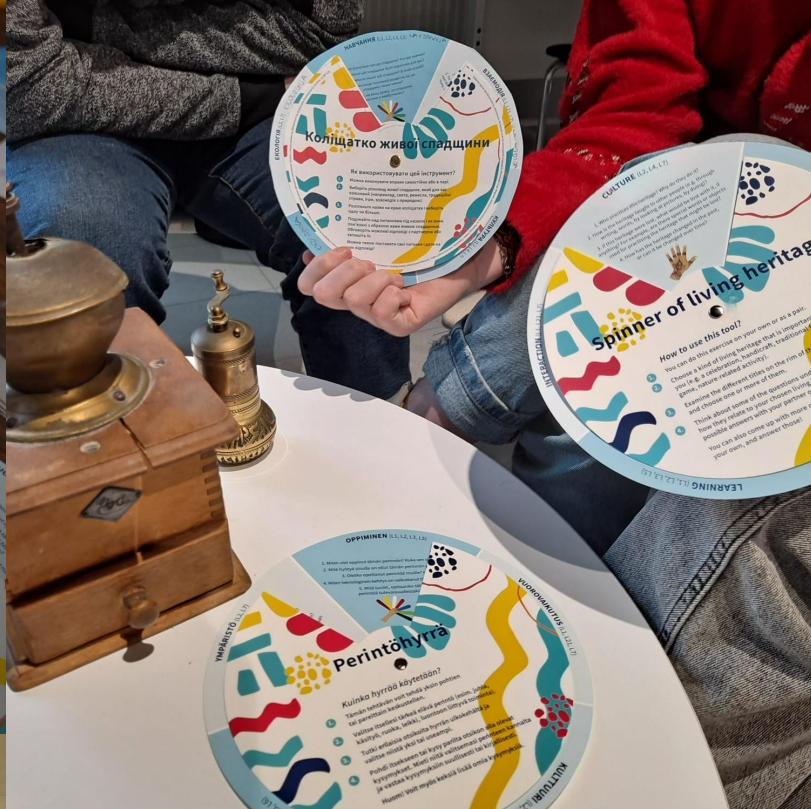
Hatanpään koulu Tampereella, valmistava luokka (ukrainalaiset) 2/2023

пельмені
масляний тиждень
великдень
новий рік січня пірнати у холодну
вареники олиые йти до лазні
день святого миколая
сало

pääsiäinen
vareniki
öljyviikko öljy
pelmeni
ukrainalainen pekoni
pyhän nikolauksen päivä
borssikeitto uusivuosi ivan kupalan juhla

- **Mitä** on elävä aineeton kulttuuriperintö?
- Mikä on Unescon 2003 sopimus?
- Miten elävä perintö voi tukea **kestävää tulevaisuutta**?
- *”Me olemme kaikki kulttuuriperintökasvattajia”*

KULTTUURIPERINTÖ
KULTURARV
2030

Kulttuuriperintö on aineellista, aineetonta ja digitaalista

- **Maailmanperintösopimus:** aineelliset kulttuuri- ja luonnonperintökohteet, mm. Suomenlinna (7 kohdetta)
- **Maailman muisti-**ohjelma: arkistojen kulttuuriperintö, mm. Kolttakylän arkisto
- **Aineeton kulttuuriperintö:** 4 kohdetta Unescossa, mm. saunaperinne
- *Kulttuuriperintö on myös vaikeaa ja vaiettava. Vaikean kulttuuriperinnön esimerkkejä on helpompi antaa historiasta ja muualta maailmasta, koska vaikeaa kulttuuriperinnöstä tekee sen sopimattomuus omiin sen hetkisiin arvoihimme.*

Aineeton kulttuuriperintö

"Aineettomalla kulttuuriperinnöllä" tarkoitetaan **käytäntöjä, kuvauksia, ilmauksia, tietoa, taitoja** – sekä niihin liittyviä välineitä, esineitä, artefakteja ja kulttuurisia tiloja – jotka yhteisöt, ryhmät ja joissain tapauksissa yksityishenkilöt **tunnustavat osaksi** kulttuuriperintöään.

Tätä aineetonta kulttuuriperintöä, joka **siirtyy sukupolvelta toiselle**, yhteisöt ja ryhmät **luovat jatkuvasti uudelleen** suhteessa ympäristöönsä, vuorovaikutuksessa, luonnon ja oman historiansa kanssa, ja se tuo heille tunteen **identiteetistä** ja jatkuvuudesta, edistäen siten kulttuurisen moninaisuuden ja inhimillisen luovuudenkunnioitusta." (Unesco)

"Ja myöskin niinkun sen ymmärtäminen, että me ollaan kaikki monikulttuurisia. Et meillä on kaikilla se, että me ei voida ajatella, et meidän repussa on samaa tavaraa."

Elävä kulttuuriperintö
Intangible Cultural Heritage
Living Heritage
Levande traditioner

elävä PERINTÖ

- Juhlat ja tavat
- Musiikki ja tanssi
- Esittävät taiteet
- Suullinen perinne
- Käsityötaidot
- Ruokaperinteet
- Pelit ja leikit
- Luonto ja maailmankaikkeus

Unescon yleissopimus aineettoman kulttuuriperinnön suojelemisesta

- Kansainvälinen sopimus ohjaa elävän perinnön suojelua (vuodelta 2003)
- 183 valtiota mukana sopimuksessa (Suomi vuodesta 2013), 217 akkreditoitunutta järjestöä (Kansanmusiikki-instituutti ja Taitoliitto Suomesta)
- tarkoituksena edistää elävän perinnön tunnistamista ja vaalimista, lisätä ymmärrystä ja kansainvälistä yhteistyötä
- yhteisöt työn ytimessä
- Maailmanperintösopimuksen ”sisarsopimus”
- Museovirasto koordinoi työtä Suomessa

Kuva: Tarja Tupala

Unescon yleissopimus aineettoman kulttuuriperinnön suojelemisesta

Valtiotasoinen sopimus, monta tehtävää:

- Aineettoman kulttuuriperinnön suojeleminen
- Poliittiset, lailliset ja hallinnolliset toimenpiteet
- Institutionaalinen kapasiteetti ja henkilövoimavarat
- Siirtäminen ja koulutus
- Tietoisuuden lisääminen
- Luettelointi ja tutkimus

Kansainväliset aineettoman kulttuuriperinnön luettelot

1. Ihmiskunnan aineettoman kulttuuriperinnön luettelo (611 kohdetta)
2. Kiireellistä suojelua vaativan aineettoman kulttuuriperinnön luettelo (82 kohdetta)
3. Parhaiden suojelukäytäntöjen rekisteri (37 kohdetta)

Kansainvälisillä luetteloilla tuodaan näkyvyyttä elävälle perinnölle

Luetteloissa on jo 730 kohdetta 145 maasta, lista täydentyy vuosittain

<https://ich.unesco.org/en/lists>

Suomi nyt!

- Elävän perinnön **wikiluettelossa 240 artikkelia** 400 taholta kuudella kielellä
- **Kansallisessa** luettelossa 86 kohdetta
- Suomen kohteet **Unescon luetteloissa**
 - Saunaperinne Suomessa (2020)
 - Kaustislainen viulunsoitto (2021)
 - Pohjoismainen limisaumaveneperinne (2021)
 - Käsivalmistettuun lasiin liittyvä tieto, taito ja tekniikat (2023)
 - Tornionjoen perinteinen koskikalastus (2026?)

Hanna Pakarinen

Lauri O'Leary

Kuva: Unesco

Sanotaan, että maailmassa on noin 200 valtiota, mutta yli 10 000 erilaista kulttuuria. Valtioiden rajojen sisällä on siis useita kulttuureja.

Millaisia kulttuureja näkyy meidän toiminnassamme?

Keitä on paikalla? Millainen kulttuuriperintö on heille tärkeää?

Keiden ääni kuuluu? Keiden kulttuuriperintö näkyy toiminnassa? Keiden ei?

Kulttuuriperintö-
kasvatuksen
seura

Rihealueet

Juhlat ja tavat
Musiikki ja tanssi
Esittävät taiteet
Suullinen perinne
Käsityötaidot
Ruokaperinteet
Pelit ja leikit
Luonto ja maailmankaikkeus
Hyvät käytännöt

Osallistu

Ohjeita
Lisää ilmiö
Lisää hyvä käytäntö
Lisää kuva

Kansallinen luettelo

Esittely
Luettelo
Arvio
Arvioyhteenvedot

Työkalut

Tänne viittaavat sivut
Linkitettyjen sivujen muutokset
Tallenna tiedosto
Toimintosisivut
Tulostettava versio
Ikiinki
Sivun tiedot
Sivun ominaisuudet

Muut

ELÄVÄN PERINNÖN WIKILUETTELO

Tällä sivustolla esitellään esimerkkejä elävästä perinnöstä Suomessa. Elävää kulttuuriperintöämme tunnustetaan ja tallennetaan osana Unescon aineettoman kulttuuriperinnön yleissopimusta. Sivuston sisällöt ovat yhteisöjen tuottamia ja sitä ylläpitää Museovirasto.

Tule mukaan tekemään perinne näkyväksi ja ilmoita ilmiö yhteiseen wikiluetteloon. Tehdään yhdessä, vaalitaan ja siirretään eteenpäin.

Tervetuloa talkoisiin!

Elävän perinnön kansallinen luettelo

Elävän perinnön wikiluettelo

- Kansalliset, alueelliset tai paikalliset – isot ja pienet perinteet
- Avoin erilaisille **yhteisöille** (yhdistykset, ryhmä ihmisiä, instituutiot...), mutta ei kaupallisille tai poliittisille tahoille
- Wikialustaa moderoi Museovirasto, sisällöistä vastaavat yhteisöt
- 1-2 sivua tekstiä, portti muihin tietolähteisiin
- Avattu 2016 - nyt **240 esimerkkiä 400 taholta kuudella kielellä**
- Satoja kävijöitä päivittäin eri puolilta Suomea ja maailmaa – harrastajat, media, koululaiset...
100 000 kävijää 150 maasta vuonna 2023!

Elävän perinnön wikiluetteloon kerätään esimerkkejä Suomesta

A word cloud of Finnish folk traditions and cultural practices. The words are arranged in a roughly rectangular shape, with some words oriented vertically. The colors of the words range from dark brown to light tan. The words include:

- Laihiaisuus
- Rotinat
- Jokamiehenoikeudet
- Sirkuskulttuuri
- Aavetarinat
- Romanilaulut
- Yllättäjäiset
- Pesäpallo
- Lavatanssit
- Metallimusiikki
- Polttopallo
- Saunominen
- Sienestys
- Keppihevoseet
- Tango
- Tervanpoltto
- Lippoaminen
- Karjalanpiirakkaperinne
- Umpihankihiihto
- Jeppomenuetten
- Lumileikit
- Balladit
- Midsommarstångstraditionen
- Runebergsfirandet
- Unikeonpäivä
- Kyykkä
- Talvinuottaus
- Tivoliperinne
- Saamelainen
- Käsityöperinne
- Purpuritanssi
- Nuuttipukit
- Kekri
- Teekkarikulttuuri
- Luontoharrastus
- Vitsit
- Mölkky
- Runolaulu
- Pääsiäiskokot
- Perinnehoidot
- Körttiveisuus
- Kesäteatteri
- Leipäperinne
- Huovuttaminen
- Teekkarikulttuuri
- Tukkilaiskisat
- Marjastus
- Joulurauha
- Olutkulttuuri
- Afrotanssi
- Praasniekat
- Kalakukko
- Tikkuristi

Kulttuuriperintö osallisuuden vahvistamisessa

Tunnistaminen

Tulkinta ja
määrittäminen

Oma ääni kuuluviin

Asiantuntijuus

Meidän perintö

- 30 lasten ja nuorten kirjoittamaa artikkelia wikiluettelossa
- Taustalla OPI.aineetonkulttuuriperinto.fi –sivuston materiaalit
- Osana koulutyötä tutustuttu elävään perintöön ja tuotettu artikkeleita lapsille tärkeistä perinteistä

Hernekeitto

Kirkonrotta

Laskiainen

Lasten vappu

Maanvalloitus

Maksalaatikko

Nimenantamisperinteet

Peili

Penkkariperinne

Piilonen

Vanhojenpäivä

meidän
PERINTÖ

Tehtävä: Esineestä tarinaksi Kulttuurin vuosikellossa

- Onko tällä esineellä ”henki”, tuoko se mukanaan tunteen? Jos kyllä, niin millaisen?
- Onko esine edelleen käyttökelpoinen?
- Kenellä on oikeus käyttää tätä esinettä, kenellä ei?
- Onko jotakin oikeutta tai hyvää tapaa rikottu, että esine on päätynyt sinulle?
- Onko hyvä asia, että esine on säilynyt, onko se ollut alkuperäisen valmistajan toive?
- Edustaako esine jotain sellaista arvoa, joka on nykyisin hankala?
- Kenelle tämä esine nykyisin kuuluu?
- Kuva: Repatriaatio

Esimerkki: ylisukupolvinen oppiminen

Esimerkkejä wikiluettelosta

- Chilen itsenäisyyspäivän "el Dieciocho" juhliminen Suomessa
- Iranilainen klassinen musiikki Suomessa
- Latvialainen munien värjäämisen perinne Suomessa
- Chala-leipä juutalaisessa kulttuurissa
- Meksikolainen kuolleiden päivä Suomessa

**MITEN ELÄVÄ
PERINTÖ VOI
TUKEA
KESTÄVYYS-
TAVOITTEIDEN
SAAVUTTAMISTA?**

1. Heikommassa asemassa oleviin ihmisiin liittyvät kysymykset osana elävän perinnön toimintaa ja suojelua.

2. Perinteiset kestävät menetelmät, perinnetiedot ja -taidot ruoantuotannossa ja viljelyssä.

3. Elävän perinnön myönteiset vaikutukset ihmisten hyvinvointiin.

4. Avoimuus, tasa-arvo ja laatu elävän perinnön tietojen ja taitojen siirtämisessä.

5. Tasa-arvoisuus elävän perinnön suojelussa ja harjoittamisessa.

6. Veteen, veden saantiin ja käyttöön liittyvä elävä perintö; puhtauteen liittyvät kestävät perinteet.

7. Kestävän energiantuotannon ja -käytön perinteiset tiedot ja taidot.

8. Elävä perintö kestävä talouskasvun ja työllistymisen lähteenä.

9. Rakentamisen, korjausrakentamisen ja tekniikan elävä perintö.

10. Kulttuurisen moninaisuuden ja alkuperäiskansojen huomioiminen elävän perinnön suojelussa.

11. Elävä perintö kaupunkisuunnittelussa sekä kylä- ja kaupunginosatoiminnoissa.

12. Kestävään valmistamiseen, kuluttamiseen ja kiertotalouteen liittyvät perinteiset tiedot ja taidot.

13. Ilmastotoimia tukeva elävä perintö; sääilmiöihin varautumiseen liittyvät perinteiset tiedot ja taidot.

14. Vesistöjen kestävä käyttö ja niiden rannoilla elämiseen liittyvä elävä perintö, kestävät toimintatavat, tiedot ja taidot

15. Luonnon ja metsien kestäväan käyttöön liittyvä elävä perintö, kestävät toimintatavat, perinnetiedot ja -taidot

16. Oikeudenmukaiset ja vastuulliset instituutiot rauhaa tukevan elävän perinnön suojelutyössä; osallistavat menetelmät yhteisöjen tukena.

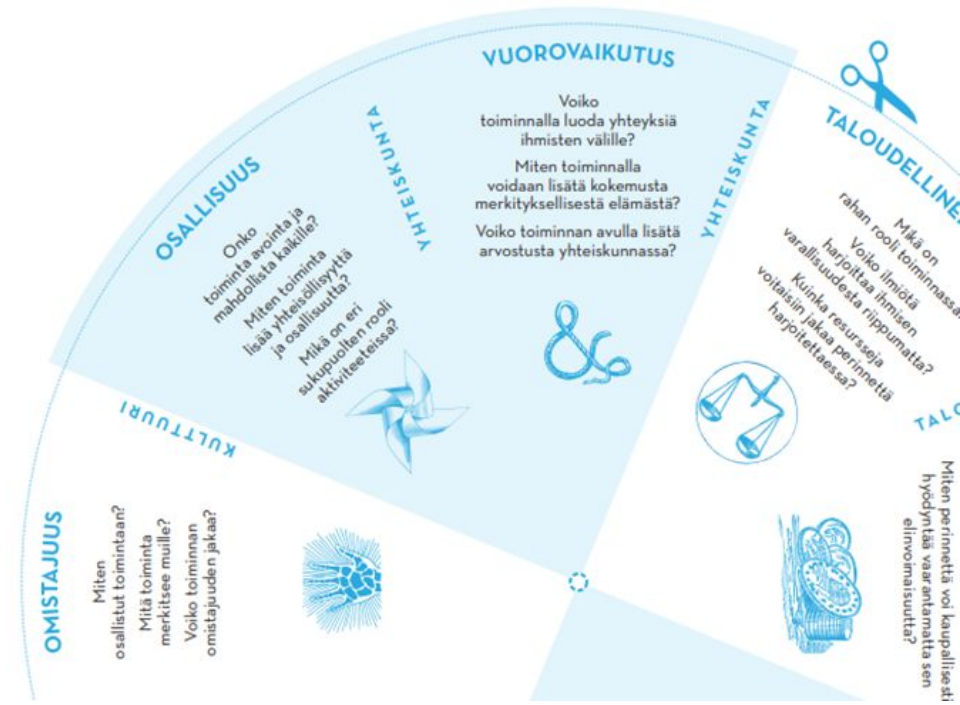
17. Kansainväliset sopimukset ja kumppanudet vahvistavat kv. vaikuttamista ja yhteistyötä myös kestävyyskysymyksissä.

kulttuurinvuosikello.fi maksuton materiaalipankki ja vuosikello

Mitä iloa elävästä perinnöstä?

- hyvinvointia
- taitojen oppimista
- yhteisöllisyyttä ja osallisuutta
- moninaisuuden tunnistamista
- identiteetin vahvistumista
- sitoutumista asuinpaikkaan
- sukupolvien yhteistyötä
- resilienssiä
- kestävyyttä!

Opi lisää elävästä perinnöstä!

Tällä verkkosivulla voit tutustua elävään aineettomaan kulttuuriperintöön. Museoviraston koostamalle sivustolle on koottu koulujen käyttöön oppimateriaalipaketti. Tervetuloa mukaan tekemään perinnettä näkyväksi ja pohtimaan mitä elävä perintö tänä päivänä on!

Esittely

Elävä perintö

Unescon sopimus

Opettajalle

Oppilaalle

Oma elävä perintö

Perintöhyrrä

- Perintöhyrrä johdattelee lapset keskustelemaan elävästä perinnöstä **kestävän kehityksen näkökulmasta**.
- Keskustelutyökalu lapsille, nuorille ja kaikille kulttuuriperinnöstä kiinnostuneille
- suunnattu opettajille, kasvattajille, harrastusryhmien ohjaajille
- otsikointi noudattaa **opetussuunnitelmien laaja-alaisen osaamisen arvoperustaa** ja kannustaa oppilaiden ja opettajien yhteiseen oppimisprosessiin
- **Lataa, tulosta ja askartele** Museoviraston sivuilta 20 eri kielellä!

Kiitos! Tack! Thank you!

www.aineetonkulttuuriperinto.fi

[Wiki.aineetonkulttuuriperinto.fi](https://fi.wikipedia.org/wiki/Aineetonkulttuuriperinto)

Leena.Marsio@museovirasto.fi

www.kulttuuriperintokasvatus.fi

Kulttuurinvuosikello.fi

Ira.Vihrealehto@Kulttuuriperintokasvatus.fi

Museovirasto
Museiverket

Kulttuuriperintö-
kasvatuksen
seura